

S O K F É L E.

18. Szám.

Béts. Mártius 4-dikén.

1834

Emlékeztető Jegyzetek.

M á r t i u s.

1 Mart. — 1792 † Leopold királyunk. — 1793. Károly Főherczeg első győzelme Aldenhofen mellett. — 1822. Szabadhajózás az Elbe folyón.

2 Mart. — 1299. Gergely esztergami érsek felmenti a' pápa parantsolatjára a' güssingi (n. Ujvár) grofót 's tzinkosait az egyházi átok alól. — 1458. Podiebrad György nagy Mátyásunk ellene nemes emberből tseh királynak választatik. — 1477. A' Helvéták tönkre verik Granson mellett Burgund fejedelmét Károlyt. — 1512. A' Templárok eltöröltetnek.

3 Mart. — 1779 szül. Collin német költész. — 1793. A' Frantziák kiveretnek Mastrichból. — 1807. Az angol hajó-sereg visszavonul Konstantinápoly kikötőjéből, hol. Febr. 20-kán érkezett meg, hogy a' Törököt hajlandóvá tegye az alkudozásra.

4 Mart. — 1287. IV Honorius pápa kun Lászlónak szeméretvi levélben, hogy elfelejtkezvén az Isteuról összszebáratkozott a' Kunokkal, dorgálja, hogy a' királynét bézáratta. — 1618. Országgyűlés Posonyban. — 1813. A' Frantziák kitakarodnak Berlinből 's Magdeburg felé vonulnak.

Gyermeki kívánság.

Felséges Urunk Első Ferentz Ausztriai Tsászár szerentsés születése ünnepét

1834-ikben

Sz. városában G. Z. Professor Úr ünnepelvén még tsak 7, 8, esztendősz kisdedek illy énekre fakadtak:

Hatalmas Isten!

Te szerentsésen

Édes Fejedelmünket

Sokáig éltesd

Toldalék a' M. Kurírhoz.

És jóra vezesd
 Kegyes Nagy Ferentzünket
 Országának határait
 Gyarapítsad, 's jó hiveit.

Veszedelemtől
 Ellenségektől
 Szabadítsd drága Éltét:
 Hogy népeinek,
 Jó hiveinek
 Nyujthassa kegyességét.
 Boldogítsd alattvalóit,
 Erősítsed vitézeit.

Adj szent malasztot
 És akaratot
 Népei kormánnyára
 Feltételei
 Szent szándékai
 Jó végre hajtására
 Országglása gyarapítsa
 Nemzetünket, 's boldogítsa.

Báb - alakok (automák).

Midőn V-ik Károly Tsászár a' koronát letette, él-
 tének utolsó éveiben mindenféle báb - alakokkal mú-
 latta magát. Azoknak készítője Jannellus Turrianus
 Cremonai születesű polgár volt. Szokása volt a' Tsá-
 szárnak, hogy ebéd után az asztalt fából mestersége-
 sen kifaragott fegyveres emberekkel és lovakkal meg-
 tölté. Egynehányan doboltak, mások flótáztak, né-
 mellyek pedig lándzsákkal vívtak. Néha fából készült
 verebeket repített el, a' mellyek rövid idő alatt fész-
 keikbe ismét vissza repültek. Ő búza - liszt - malmo-

kat is tsinálatott, a' mellyek olly kitsínyek voltak, hogy egy keztyűbe is elférhettek, 's mív-erejek által napjában annyi búzát örlöttek, a' mennyi nyoltz embernek elég volt.

Egy másik gyárművi (mechanikus) mesterség, a' melly figyelmet érdemel, az, a' mellyet Camus XIV-ik Lajosnak mulatságára készített. — Ez egy kis kotsi volt, mellyet két ló húzott; benne egy dáma ült, a' bakon egy inas állott. Midőn e' művészet az asztal egyik végén felállított, a' jelenlévők méltó bámulására, a' kotsis el kezdett az ostorral pattogatni, és a' lovak természetes futással vonták a' kotsit magok után. Arra a' helyre jutván a' kotsi, a' hol a' Tsászár (V. Károly) ült, megállott, az inas leugrott a' bakról, és a' kotsi-ajtót kinyitotta. Most a' dáma kiszállván, meghajtotta magát és egy kérő-levelet ada át a' Tsászárnak. Egy kis várakozás után magát ismét meghajtván, a' kotsihoz vissza indult; a' dáma belépte után bétstukta az inas a' kotsi ajtaját, és minekutánna a' kotsis nógatása után a' lovatskák a' kotsival nyargalni kezdenének, az inas felugrott ismét előbbi helyére.

Swift egy Anglus megye kerülete' Dékánja.

Theol. Doctor Swift kerületebeli útazását, mint felvigyázó lóhaton szokta meg tenni. Egykor ugyan ezen hivatali foglalatosságában utazván, tsak egy legényétől késértetve elestveledik, 's egy vendégfogadóhoz érvén leszálla és ott hála. Jókor reggel ismét útnak akarván indulni, kiáltja az inassát, hozná be a' tsizmaít. Ezeket az inas azonnal bevivé. — Hogy hogy Tamás? monda Swift, hiszen a' tzizmaím még megsintsenek tisztítva. — Nintsenek biz ezek uram, viszonozá Tamás, mert úgy gondolám, hogy mivel eb-

ben a' lutskos időben mindjárt ismét úтажunk, a' tsiz-
máit egyszeriben megint felveri a' ló sárral, 's az szük-
ségtelen. — Jól tetted, monda a' Doctor, eredj hát 's
tsak nyergeltesd meg hirtelen a' lovakat, 's vezessd
elő. — Azomban a' Dékány megparantsolja a' vendég
fogadós embereinek, hogy az inassának früstüköt
semmi esetre se adjanak. — Viszsa jöven az inas kérdi
Swift: fel vannak már a' lovak nyergelve? — Igenis
uram; felele Tamás. — No tsak vezesd ki, üljünk fel.
— Igenis uram; de én még nem kaphattam früstüköt.
— Arról most szó se lehet, modá a' Doctor; hiszen
ha kaptál volna is, nem sokára újra megéheznél. —
Ezzel felültek 's tovább lovagoltak. A' Dékány eleinte
tsak lassan léptetve lovagolván, elővesz egy könyvet
's olvasni kezd, az inas távolka követi. — Egy úr elő-
találván az olvasásba merült Doctort, nem akarta há-
borgatni, hanem az inassától kérdé, „kitsoda az az
úr?“ — Az az én uram; felele Tamás. — Bohó, szóll
az úтажó, hiszen azt úgy is tudom; de hát hova úтаж-
nak kendtek? — Mi, uram! a' menyországba megyünk,
felele Tamás. — Honnan tudhatja kend azt? kérdé az
úr. — Onnan, hogy én böjtölök, az uram pedig imád-
kozik, vala a' felelet.

Viszonkompliment.

Egy frantzia tiszt valamely közönséges nagy ebéd-
nél ebeszélte, mely különös benyomást tett ő benne
a' táborozás kezdetén a' legelső ánglus katonának meg-
látása, és hogy előadását nevetségessé tegye, így szól-
la: „az ánglus katonák ortzája olyan gömbölyű, mint
a' svájzi sajt.“ — Az asztalnál egy ánglus tiszt is lévén
jelen, erre így felele: „Minthogy az úr jeles egy hadi
ember, engedje meg nekem ezt a' megjegyzést: „hogy

ha én az úr nemzete katonáinak ábrázatjokból többet 's a' hátokból kevesebbet láthattam volna, talám ugyan azon komplimentet tehetném az urak vitézeinek artzairól.“

Tsászári kegyesség.

Nem messze Bétstől az udvar nagy vadászatot akart tartani, midőn egy, a' legerősebb és vadászhatóbb szarvasok közül a' vadászat napja előtt a' kerítésen által szökvén, egy szegény parasztnak a' vadaskert mellett fekvő vetéseit elpusztította. Megpillantván a' földmivelő a' hivatlan vendég garázdalkodását, bosszúval eltelve puskát ragadott, és a' szarvast agyonlőtte. Azomban ezen tselekedetét a' kerületbeli ör-vadásznak azonnal tudtára adta. — Ez a' parasztot vasra veretvén, tüstént bezáratta. Erre egy tiszt az udvarhoz járúlván, elbeszélé II-ik Jó'sef Tsászárnak a' szarvas szerentsétlenségét, azon kérdés mellett, hogy minő büntetéssel kelljen a' vadölő bűnösnek lakolni. — II-ik Jó'sef Tsászár e' következő feleletet adá a' tisztnek; „Mint hogy egy fejedelemnek sem áll hatalmában, egyes polgár ember jószágait akármely szín alatt is tsonkítani; ezennel megparantsolom az úrnak, hogy a' parasztot tüstént szabadon bocsássa, hogy annak kára megtérítessék, hogy a' szarvas eladassék, és hogy a' parasztnak megfizettessék a' ragadozó állatok kiirtására meghatározott puskapor pénz. „Ne felejtse el,“ hozzá tette még a' nemes lelkű Fejedelem, hogy én a' parantsolatimnak tiszteletet tudok szerezni! Érti az Úr?

A n e k d o t á k.

A' tudós Coering Hermaunt (a' ki jegyesének szabad választására hagyta, hogy ő ötöt mint a' theologia, jus, vagy az orvosi tudomány doktorát, akarja e' az oltárhoz elkésérni) egykor egy nemes emberhez falura hívták, és reá egy négy lovas hintó várakozott. — A' kis püpos emberke (mert ilyen formájú volt a' mi tudósunk) gyorsan behágott a' kotsiba, és öt minútáig már benne ült tsudálkozván, hogy a' kotsi tsak nem akara helyéből ki mozdúlni. „No hát mi hibázik még?“ ki kiált végtére a' kotsiból? Mi hibázik? morgá Jantsi, az az úr hibázik, a' kit el kell vinnem. „Mit akar kend? szólla a' tudós, hiszen már régen a' kotsiban ülök.“ Mi a' tatár! kiálta a' kotsis, hát maga az az úr, a' kire várakozom? Isten bizony az úrra nézve, nem érdemlette meg, hogy mind a' négy tsödörömet befogtam; hiszen az urat a' fél karomon is el tudtam volna vinni.

Egy Londoni olvasó-kabinétban, egy táblára ez van felírva: „azok az olvasók, a' kik silabizálni tanulnak, kérettetnek hogy tsak a' tegnapi újsággal mülássák magokat.

Tetteiről és szelidségéről ama hires Vespasianus Római Tsászár, valahányszor Őt valamely betegség környékezé, ezt szokta mondani: „Már kezdek Isten lenni.“ Melly mondása által a' Tanáts alaton hizelkedését kívánta érinteni, melly elhunyt Tsászárít az Istenek' Soraiba helyezteté.

Sz* Városában egy tanuló Intézetben ajánlá szolgálatját egy kés' és olló' élesítő, ki nem nagy keresetet nyert esmeretlen volta, maga rendellen ruházása,

és gyanus külseje miatt. Mind e' mellett, nem tudom hogyan, szerentsés volt a' Tanúlok közül egyiknek bizodalját megnyerni, ki is nem tsekély árú borotváját által adá néki kiélesíteni, és simítani. Ezért midőn többi tanuló társai által figyelmetessé tétetnék arra: „hogy, hát ha a' köszörűs borotvájával elillan,“ ezt felelé: „akkor nem fizetek meg néki.“

Midőn II Fridriket Prussia' Királyát egy ifjontz Gróf meg kérte volna, hogy nevezné ki Őt Tanátsosnak, felele a' Király: „Én meg adom kérésére a' Tanátsos nevet a' Grófnak; de egyszer'smind keményen meg hagyom, hogy nékem soha semiben tanátsot adni ne merészeljen.“

Gr—— Károly.

K ö n y v e s m e r t e t é s .

Orosz-Magyar Grammatika. Rutheno-Ungarica Grammatica. Bétsben 1855. Az örmény atyák betűivel.

Ezen nevezetes és a' maga valóságában a' tudós világ előtt első Munkátska: Tekintetes Kováts János Úrnak, az egyesült Görög-Katolika Eperjessi Püspöki Megye Bibliotéka bőkezű Alkatójának, és a' Magyar Tudós Társaság Tiszt. Tagjának, a' szerző, Fő-Tiszt. Fogarassy János ur által van ajánlva; a' mellynek is a' kezdete avagy is latin Bévezetése, tsak azon okból is igen érdeklő és nevezetes, hogy abban a' mostani magyar betűk együgyűsége (egyszerűsége) és általjában azoknak, mint a' természetes alap hangoknak jelei eredetekhez képest, igen természetes rendel és módadal adattatnak elő; a' melly szerint minden nyelvben avagy nemzetnél és egyes embernél erednek és használhatók; nem külömben; hogy a' Magyar betűk az Orosz

és egyéb Tót nyelv ágazatának betűikkel, az érdeklött természeti eredetekhez képest össze hasonlítva és elrendelve, a' kettős avagy sziszegő betűk pediglen, úgy módosítva és meg igazítva vannak, hogy azokkal valamint a' Magyar, szint úgy az Orosz és a' Tót nyelvnek akármely más ágazatiban könnyen és egy formán lehetne írni és nyomtattatni. — Egyébb iránt a' betűktől, mint a' Magyar nyelvnek alaphangjaitól és a' név szóktól kezdve, a' munka annak rendi szerint elrendelve, és jobbára a' közértelmű Orosz és Magyar szakvából van össze szerkesztve; tsak azt lehet sajnálni, hogy a' Szerző Úr gyengélkedése miatt, a' nyomtatási hibák igazítását kénytelen volt másokra bérni, és a' miatt meglehetősen sok maradt igazítatlan; és hogy a' rövidség kedvéért a' gyakorló rész belőle egészen kimaradt. E' helyett azomban a' Toldalékjának XI szakaszában, a' mindennapi életben előforduló szükséges szavak valamint sok morális mondások mind a' két nyelven előadattanak.

Ennek a' maga nemében első és nevezetes munkátskának tzelja az, hogy idővel, kedvező alkalommal, az Eperjessi és Munkátsi Püspöki Megyékben találtató Kántoroknak Tanítóknak és tehetősebb tanulóknak igen mérsékelt áron, a' szegényebbeknek pediglen ingyen adattassék.

R e j t e t t s z ó .

Két tagból állok, 's éden nektárt ölelő tág
 Kebelem így zengek: tit tiri tum tu tu tum.
 Elsőm viszsásan viadal, hős 's vér tsata hangja,
 Végem fő nélkül bets jutalom, 's hegyes ök.

H. F.

Megfejtés a' 17 számban: Kalamáris.